

kaldırılmasını gerektirmez. Onun için kanunî şartlar yok iken davacının evlenme aktinin ilânsız yapılmasına izin verilmesi usul ve kanuna aykırıdır.

SONUÇ : H. U. M. K. nun 427. maddesi uyarınca C. Başsavcılığının isteğinin kabulüne ve Kemah Sulh Hukuk Mahkemesinin 30/1/1980 gün ve 1/4 sayılı olup, temyiz edilmemek sureti ile kesinleşmiş bulunan ve Kemal Binay'ın evlenme aktinin ilânsız yapılmasına ilişkin kararının kanun yararına **BOZULMASINA** 5/11/1982 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

DANIŞTAY KARARI

Esas No : 1981/1 - 4

Karar No : 1982/2

ÖZÜ : 6830 sayılı İstimlak Kanunu'nun 10 uncu maddesinde öngörülen Kıymet Takdir Komisyonlarının kuruluş biçimindeki sakatlığın, kamulaştırma işleminin iptaline sebep olup olamayacağı hususunun yetkili dairece takdir edilmesi gerektiği hakkında.

İÇTİHA TLAR I BİRLEŞTİRME KURULU KARARI

Kamulaştırma işlemlerinde taşınmazın değerinin tespiti ile görevli Kıymet Takdir Komisyonlarının kuruluş biçiminin 6830 sayılı İstimlak Kanununun 10 uncu maddesine uygun bulunmadığına ilişkin iddia ve itirazları kapsayan davalarda, Danıştay Altıncı Dairesince verilen, «Usulüne uygun bir şekilde teşekkül etmemiş komisyonca hesaplanan kıymete göre istimlak yoluna gidilmesinin, usul ve kanuna aykırı olması nedeniyle, istimlak işleminin iptalini» gerektirdiği yolundaki 26/6/1973 günlü ve E : 1971/3950, K : 1973/2740 sayılı karar ile aynı konuda, «Kıymet Takdir Komisyonunun usulüne uygun bir şekilde teşekkül etmemiş olmasının, kamulaştırma işlemini idare hukuku açısından sakatlar nitelikte olmayıp sonuç olarak bedele etkili olması bakımından 6830 sayılı Yasanın 14 üncü maddesine göre Adliye Mahkemesinde açılacak bedel artırma davasında öne sürülebileceği, bu nedenle davanın reddi» gerektiği yolundaki 21/5/1980 günlü ve E : 1979/4490, K : 1980/1579 sayılı düzeltme kararı arasında aykırılık bulunduğu ve bu aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yolu ile giderilmesi A v. Hasan Ünal tarafından Danıştay Başkanlığına verilen dilekçe ile istenilmiş olup, konu Başkanlıkça İctihatları Birleştirme Kuruluna havale edildiğinden, raportör üyenin raporu, konu ile ilgili kararlar ve mevzuat hükümleri incelendikten ve Danıştay Başsavcısının, «2487 sayılı Toplu Konut Kanunu ve 1319 sayılı Emlak Vergisinde değişiklik yapılması hakkındaki 2587 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinde kamulaştırma bedellerinin, emlak vergisine esas olan son vergi beyan değerini geçemeyeceği öngörülmüş olması ve böylece kamulaştırma bedelinin ne yolda saptanacağı yeni yöntem ve kurallara bağlandığı, bu nedenlerle içtihatların birleştirilmesine lüzum olmadığı sonucuna varılabilir.» yolundaki düşüncesi İctihatları Birleştirme Kurulunca kabul edilmediğinden esas hakkındaki, «Kamulaştırmanın genel olarak bir şekli hukuku olduğu, kamu hizmeti, kamu yararı mülkiyet hakkı gibi düşüncelerle yöntem dışına çıkılmasının olanaksız olduğu, Takdir Komisyonunun gerek oluşum biçimi ve gerekse işleyiş tarzına ters düşen uygulamaların, kamulaştırma tasarrufunun iptalini gerektireceği, o halde içtihatların bu gerekçelere dayanılarak Altıncı Dairenin iptal kararları doğrultusunda birleştirilmesinin yerinde olacağı» yolundaki düşüncesi dinlendikten sonra gereği düşünüldü :

Başsavcının içtihadın birleştirilmesine lüzum olmadığı yolundaki görüşüne, Danıştay Başkanvekili Orhan Tüzemen, Yedinci Daire Başkanı Atif Kösebalaban, Altıncı Daire Başkanı Kemalettin Ertun, Üyelerden Ülfer Budak, İsmail Diler, Kemal Tarıslıoğlu, Selâhattin Falay, Güzin Ersoy, Sami Akural, Necati Aras, Mahir Tunçalp, Gürbüz Önbülgin, Semih Tekin Telli, Nuri Alan, Erman Bayraktar, Fikret Aml, Uzdem Akyüz, Kenan Eren, Sabri Tandoğan ve Güler Mermut katılmışlar ise de, oyçokluğu için esasının incelenmesine geçildi.

İçtihadın birleştirilmesine konu olan kararlar :

1 — Altıncı Dairenin 1971/3950 sayılı dosyasında, Kıymet Takdir Komisyonunda mülk sahiplerinden olarak gösterilen iki kişi, 6830 sayılı Kanunun 122 sayılı Kanunla değiştirilen 10 uncu maddesine göre Belediye Encümenince seçilen iki asıl ve iki yedek üye olarak gösterilen şahıslardan olmadığından Komisyon usulüne uygun olarak teşekkül etmemiş bulunduğu için, bu Komisyonca hesaplanan kıymete göre istimlak yoluna gidilmesi usul ve kanuna aykırı olduğu gerekçesine dayanılarak dava konusu karar iptal edilmiştir.

2 — 1979/4490 sayılı karar düzeltme dosyasında ise, belde nüfusu yüzünü geçtiği için 6830 sayılı Kanunun 122 sayılı Kanunla değişik 10 uncu maddesi gereğince, Kıymet Takdir Komisyonuna Bayındırlık Bakanlığı teşkilâtından seçilecek bir üyenin katılması gerekirken, katılmadığı için, Komisyonun bu hükme aykırı teşekkül etmesi nedeniyle dava konusu kararın iptaline karar verilmiş; idarece kararın düzeltilmesi istemi üzerine de, düzeltme istemi kabul edilerek Kıymet Takdir Komisyonunun usulüne uygun olarak toplanmadığı iddiasının kamulaştırma kararını idare hukuku açısından sakatlar nitelikte olmayıp sonuç olarak bedele etkili olacağından 6830 sayılı Yasanın 14 üncü maddesine göre Adliye Mahkemesinde açılacak bedel artırma davasında öne sürülebileceği nedeniyle dava esastan reddedilmiş bulunmaktadır.

İnceleme :

Hernekadar Altıncı Dairenin 1979 yılı sonlarına değin vermiş olduğu bütün kararlarında 6830 sayılı İstimlak Kanununda öngörülen usul ve şekil yöntemlerine sıkı sıkıya bağlı kalındığı ve bu usullere uyulmamış olması halinin istimlak işleminin iptalini gerektirir sebeplerden sayıldığı ve içtihatları Birleştirme Kurulunun Esas 1977/3, Karar 1978/2 sayılı dosyasında da görüleceği üzere «İçtihadın birleştirilmesine konu olan kararlar arasında aykırılık bulunduğu saptanmış ise de 1971 yılından itibaren Danıştay Altıncı Dairesince, Kıymet Takdir Komisyonlarının kuruluşuna yöneltilen iddia ve itirazlar incelenmiş, uyumsuzluklar karara bağlanmış ve bu kararlar tam bir süreklilik kazanmış, böylece içtihatların birleştirilmesi ile güdülen gaye kendiliğinden tahakkuk etmiş olduğundan istikrar ilkesi gözönünde tutularak «İçtihatların birleştirilmesine yer olmadığı» tarzında sonuçlandırılmış bulunduğu halde, bu tarihlerden sonra aksi doğrultuda görüşlerin ortaya çıktığı ve bu nedenle oyçokluğu ile birbirine aykırı kararlar verildiği görülmüştür. Bu nedenle içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilmesi zorunlu hale gelmiş bulunmaktadır.

6830 sayılı İstimlak Kanununa göre İdare Kanununun 10 uncu maddesinde belirtilen şekilde teşekkül ettirilen Takdiri Kıymet Komisyonu marifetiyle tespit ettireceği bedel üzerinden bir gayrimenkulün istimlakine karar verdiğinde, aynı Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen kişiler istimlak muamelesine karşı Danıştay'da ve takdir edilen bedel ile maddi hatalara karşı da gayrimenkulün bulunduğu mahal Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açabilirler. Görüldüğü gibi İstimlak Kanunu hükümlerine göre kıymet takdiri hem idari, hem de bedel davası açıldığı takdirde adli aşamada cereyan eder.

İdari aşamada, kanuni esaslara uygun, aynı zamanda ferdin haklarını da koruyacak bir heyetin kurulmasına çalışılmış ve 6830 sayılı Kanunun 4/11/1960 gün ve 122 sayılı Kanunla değişik 10 uncu maddesinde Takdiri Kıymet Komisyonlarının ne şekilde kurulacağı açıkça hükme bağlanmıştır. Bu aşamada takdir ve tespit edilen kıymet, tarafları bağlamamakla beraber kamulaştırma işleminin tatbikine esas teşkil edeceğinden kamulaştırma işlemi gibi gayrimenkulü istimlak edilen kişiye tesir etmektedir.

Bu bedele karşı, 6830 sayılı Kanunun değişik 14 üncü maddesine göre adliye mahkemesine itiraz edilmesi halinde ise yine İstimlak Kanunu hükümlerine göre tayin edilecek bilirkişilerce kıymet takdiri yapılmaktadır.

Kamulaştırmanın esaslı şartlarından biri de, taşınmazın değer pahasının peşin ödenmesidir. Kamulaştırmanın idari aşamasında Kıymet Takdir Komisyonunca 6830 sayılı Kanunun 10, 11 ve 12 nci maddelerinde öngörülen usul ve şartlara göre yapılan kıymet takdiri kamulaştırma işleminin bir unsurunu oluşturmaktadır. Bu itibarla idari yargının denetim alanına girmektedir.

Adli yargı, idari aşamada Takdir Komisyonları tarafından bağımsız bir şekilde tespit edilen değer, kanunda öngörülen usullere uygun olarak belirlenmiş olup olmadığını diğer bir deyimle, Takdir Komisyonunun oluşumundaki sakatlığı inceleme yetkisine sahip değildir. Ancak idari yargı, iptal davası yolu ile bu denetimi yapar. İptal davalarında amaç idari işlemlerin hukuka ve kanuna uygunluklarını tespitten ibarettir. Bu nedenlerle, 6830 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde öngörülen Takdiri Kıymet Komisyonlarının kuruluşundan doğan uyumsuzluklarda «bu hususların kamulaştırma işlemini idare hukuku açısından sakatlar nitelikte olmayıp sonuç olarak bedele etkili olacağından ... Adliye Mahkemesinde açılacak bedel artırma davasında ileri sürülebilir.» yolundaki bir gerekçeyle dayanılarak davanın reddine karar verilmesi mümkün değildir.

Kıymet takdiri istimlak işleminin bir unsuru olduğuna göre bu unsurdaki sakatlık veya kanuna aykırılık dolayısıyla işlem aleyhine açılacak iptal davalarının Danıştay'da görülmesi ve çözümlenmesi gerekmektedir. Diğer bir deyimle iptal nedenleri meyanında bu hususlar da ileri sürülebilecektir.

Ancak, bu konudaki usule aykırılığın ve Takdir Komisyonunun oluşumundaki sakatlığın, işlemin iptalini gerektirip gerektirmediğini, sonuca etkili olup olmadığını görevli dairenin değerlendireceği tabiidir.

Sonuç :

Kamulaştırma işleminin tamamlanması için gerekli unsurlardan biri olan Kıymet Takdir Komisyonlarının, 6830 sayılı Kanunda öngörülen biçime aykırı olarak oluşturulmasının Danıştay'da açılacak iptal davasında ileri sürülmesi gereken bir sebep olduğuna, ancak, bu oluşum biçimindeki kanuna aykırılığın istimlak işleminin iptalini gerektirecek biçimde ağır veya bu işlemi etkilemeyecek şekilde tali olması hallerine göre, uyumsuzlukların olayına özgü değerlendirilmesinin ve sonuçlandırılmasının yetkili Dairesine ait olduğuna ve içtihadın bu yolda birleştirilmesine 20/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

A Z L İ K O Y U

X — Kamulaştırmada, Kıymet Takdir Komisyonunun oluşumundaki noksanlıklar, bu nedenle yaratılan uyumsuzluklarda, kamulaştırma işleminin iptalini gerektirmez. Komisyonun hatalı kurulması sonuç olarak bedeli etkileyecektir. Kendisine tebliğ edilen bedeli az bulan, adli yargıda bedel artırma davası açabilecek ve mahke-

mece yeniden bedel tayin edilecektir. Bu kabili uyumsuzluklarda işlemin iptal edilmesi, kamu hizmetinin aksaması sonucunu yaratabilir.

Bu nedenlerle içtihadın Altıncı Dairesinin red kararları istikâmetinde birleştirilmesi gerektiği kanaatinde olduğumuzdan çoğunluk kararına karşıyız.

A Z L İ K O Y U

XX — Hukuk Devletinde, kamu yararını gerçekleştirmek için zorla özel mülkiyetteki bir taşınmaza el konulması, ancak rayiç değeri ödenmek suretiyle, mülkiyet hakkının özüne dokunma olmaktan çıkmaktadır. Kamulaştırmada karşılık ödenmesi kamulaştırma işleminin önemli unsurlarından birisidir. Bu nedenle kanun koyucu 6830 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde nitelikleri belirtilen beş kişilik karma bir heyet kurmuş, 11 ve 12 nci maddelerde de hangi ölçüler içinde kıymeti tayin ve tespit edeceğini açık ve kesin esaslara bağlamıştır. Takdir Komisyonunun kuruluşundaki hataları ve usulsüzlükleri ihmal edilebilir kabul etmek mümkün değildir. Açık kanun hükmüne, aykırılıkların denetlenmesi idari yargının görevidir. Bu husus sonuçta bedelle ilgili olsa bile, bir bedel davası değildir. Kamulaştırmanın unsurlarından olan karşılığın idari aşamada tespiti ile görevli heyetin oluşumundaki noksanlıkların, iptal davası zümünde dermeyer edilmesidir.

Kıymet takdiri bir istihlak işlemi olduğuna göre bu işlemdeki sakatlık ve kanuna aykırılık dolayısıyla açılacak iptal davalarının Danıştay'da görülmesi ve çözülmesi gerekmektedir. İdari bir işlemin adli yargı yerinde denetlenmesi istisnai bir husustur. Kural, Anayasanın 140 uncu maddesi uyarınca bu işlemlerin Danıştay'ca denetlenmesidir.

Sonuç olarak, kamulaştırma bir şekli hukukudur. Hukukta şekil, bir emniyet unsurudur. Diğer bir deyimle idare edilenlere verilen güvencelerdir. Bu itibarla Kıymet Takdir Komisyonunun 6830 sayılı Kanunda öngörülen oluşum biçimine ve gerekse çalışma tarzına ters düşen uygulamalar, kamulaştırma işleminin iptalini gerektirecektir.

Açıklanan nedenlerle içtihadın iptal kararları doğrultusunda birleştirilmesi gerekeceği düşüncesinde olduğumuzdan çoğunluk kararına karşıyız.